

О. В. Нарушевич

До питання про вираження ФСП спонукальності засобами комунікативного контексту

В останні десятиріччя у дослідженнях мовознавців, присвячених вивченню спонукальної модальності, спостерігається явний перехід від формально-граматичного вивчення мовних явищ до функціонально-комунікативного. Це пов'язано зі зростанням інтересу до мовленнєвого акту як сфери здійснення комунікативної взаємодії.

Одним із пріоритетних питань, що наразі стоять перед функціонально-комунікативним вивченням мови, є актуальне питання впливу контексту на функцію. Адекватним для аналізу впливу контексту на функцію є варіант функціональної граматики, що ґрунтується на поняттях функціонально-семантичного поля (далі ФСП) та категоріальної ситуації. Функціональний аналіз передбачає вивчення граматичних явищ не тільки в системі мови, а й у процесі їх функціонування, коли факти мови виступають у тісній взаємодії з фактами мовлення. Звідси випливає зв'язок функціонального аналізу граматичних явищ з вивченням контексту і відображуваних ним ситуацій [4:15-16].

У працях багатьох мовознавців наголошується на необхідності розмежування понять “контекст” і “мовленнєва ситуація”. Як правило, в лінгвістиці під терміном “контекст” розуміють безпосередньо мовленнєві умови вживання слова, певне мовленнєве ціле, яке зумовлює розуміння значення слова. Мовленнєва ситуація – це позамовний чинник виявлення значення слова, самі обставини мовлення [1:5, 7]. При такому трактуванні мовленнєву ситуацію називають “широким контекстом” [1:7] або “розширеним контекстом” [7:98].

Деякі мовознавці в своїх роботах намагаються детальніше подати види контексту за різними ознаками (Г. В. Колшанський, Т. Слама-Казаку, В. Я. Миркін). На наш погляд, найбільш глибокий аналіз видів контексту здійснив російський вчений В. Я. Миркін. Доповнивши ідеї румунського мовознавця Т. Слама-Казаку, В. Я. Миркін вводить поняття комунікативного контексту і дає таке його визначення: “Комунікативний контекст – це організа-

ція засобів, організація контекстів і опора на контексти, вербальні та невербальні, для передачі (і сприйняття) смислу повідомлення” [7:97]. Комунікативний контекст утворюється сукупністю підпорядкованих йому контекстів: лінгвістичного, паралінгвістичного, ситуативного, контексту культури та психологічного контексту [7:98].

Пропонована стаття присвячена дослідженню ролі засобів комунікативного контексту у вираженні функцій наказу і вимоги ФСП спонукальності в сучасній українській мові. Досить актуальною в мовознавстві залишається проблема розмежування функцій спонукальності та їх варіантів. Тому значної уваги в роботі надається також з’ясуванню ролі контекстуальних показників у розмежуванні функцій спонукальності, зокрема таких, як вимога, наказ і варіантних щодо наказу функцій команди і розпорядження. Матеріалом дослідження стала вибірка спонукальних висловлень із текстів художнього стилю. Для спостереження і аналізу було взято твори української прози та драматургії ХХ століття.

Виділення функцій вимоги, наказу та його семантичних варіантів – команди і розпорядження – провадилося з опорою на тлумачні словники сучасної української мови і праці таких відомих дослідників спонукальної модальності, як А. В. Бельський, М. Ф. Косилова, І. С. Андреева та ін.

Функції вимоги і наказу належать до зони категоричного спонукання ФСП спонукальності. Домінантною ДСО зони категоричного спонукання є ‘залежність адресата від мовця’ (ознака взаємної незалежності співрозмовників у даній ситуації спілкування характеризує зону нейтрального спонукання, а зоні пом’якшеного спонукання властива ознака залежності мовця від волі адресата) [2:125-126]. Друга ознака ‘зацікавленість мовця у виконанні дії’ для розрізнення функцій вимоги і наказу є неістотною, бо вона притаманна майже всім функціям спонукальності. У ситуаціях категоричного спонукання адресат може ставитися до каузованої дії по-різному. В одних ситуаціях він чинить опір волі мовця (в ситуації вимоги), в інших його ставлення до дії невідоме (в ситуації наказу). Ознака небажання адресата виконувати дію, до якої той спонукається, головним чином характеризує вимогу і відрізняє її від наказу. У функції наказу ця ознака теж може бути присутня,

але імпліцитно, бо в ситуаціях наказу мовцеві немає особливої необхідності враховувати можливий опір слухача, адже “головною умовою наказу є наявність якимось чином зумовленої ситуацією нерівності учасників спілкування, у силу якої молодший (адресат-виконавець) зобов’язаний беззаперечно виконати каузовану дію” [5:28]. Така нерівність може бути пов’язана як з постійними чинниками (верховенство в чинах, посадах, старшинство в родинних стосунках та ін.), так і з суто ситуативними, змінними чинниками (авторитет сили чи досвіду в даній ситуації і т. д.) [5:28].

Дослідження показали, що функції команди, розпорядження є варіантними стосовно функції наказу.

Такий різновид наказу, як команда, пов’язаний з функціональною приналежністю до офіційно-ділового мовлення. В 11-томному СУМ подається таке тлумачення слова “команда”: “Короткий наказ командира за встановленою формою” [9:239].

Як відомо, існує цілий набір військових команд, кодифікованих статутами, вживання яких характерне для стандартних ситуацій, в яких каузована дія звичайно заздалегідь відома її потенційному виконавцю [10:173]. Наприклад: *Вільно! Кругом! Вогонь!* і т. д. З військовими командами дуже схожі спортивні (*На старт! Старт!* і т. д.) або ті лаконічні команди, які віддає хірург своїм асистентам під час операції (*Затискач! Пінцет!* і т. д.).

Близькою до наказу є функція розпорядження, характерними ДСО якої слід вважати такі: ‘розподіл дій виконавців’, ‘визначення строків виконання положень наказу’, ‘деталізація засобів, які слід використати для виконання каузованих дій’. Наказ здебільшого розрахований на негайне виконання, тоді як розпорядження має на увазі ряд дій, які слід виконати протягом більш чи менш тривалого терміну.

Розглянемо на конкретних прикладах, яку роль відіграють різні типи контекстів у вираженні функцій вимоги, наказу, команди, розпорядження та їх розмежуванні.

Не викликає ніякого сумніву, що в більшості випадків сприйняття висловлення як певного мовленнєвого акту ґрунтується на аналізі лінгвістичного контексту. “Лінгвістичний контекст – це вербальний контекст у широкому сенсі цього слова, тобто який включає в себе, крім вокабуляра, і кодифіковану комунікативно-

диференціюючу інтонацію” [7:96]. До засобів лінгвістичного контексту, що виявляють специфіку спонукальних функцій, належать одиниці різних мовних рівнів: лексичного, морфологічного, синтаксичного, фонетичного (інтонація).

Для розрізнення функцій наказу, команди, розпорядження важливе значення мають лексико-семантичні засоби, відповідні семантичні конкретизатори (маркери), що прямо вказують на функцію, цим самим конкретизуючи її. Це дієслова *наказати*, *веліти*, *скомандувати*, *розпорядитися*, які вводять пряму мову, що являє собою імперативну конструкцію, а також іменники *наказ*, *команда*, *розпорядження*, які вживаються у словах автора, що супроводжують пряму мову. Наведемо приклади висловлювань із різними контекстуальними семантичними конкретизаторами.

Семантичні конкретизатори наказу:

а) – *Тепер – до роботи!* – наказав ротний.

І одразу загриміли бійці кайлами і лопатами (М. Нечай).

б) *Вони ще трохи подумали, помовчали, нарешті Микита віддав наказ:*

– *Збирай людей* (Григорій Тютюнник).

Семантичні конкретизатори команди:

а) – *За мною!* – *скомандував Колосовський* (О. Гончар).

б) *Не встигли вдягтися та ліжка заслати, як нова команда:*

– *На зарядку!..* (А. Дімаров).

Семантичний конкретизатор розпорядження:

– *Ти, Оксене, сідай на підводу, – розпорядився він. – Я верхи поїду попереду колони* (Григорій Тютюнник).

Дієслово *вимагати* та іменник *вимога* виражають це волевиявлення, але супроводжують його рідко, в основному це спостерігається в текстах публіцистичного стилю, в політичних вимогах.

Лексично функції наказу та вимоги передаються й у висловленнях з перформативними дієсловами *наказувати*, *вимагати* у формі 1-ї особи теперішнього часу дійсного способу: – *Я раз завжди вимагаю не чіплятись до мене! Мені обридло...* (В. Підмогильний); – *Я сержант Чехов. Від імені свого командира наказую вашим людям слідувати за мною* (Григорій Тютюнник). У цих реченнях функція спонукання виражається лексичним значенням перформативного дієслова. Тут слід зазначити, що вживання пер-

формативних речень для вираження категоричного спонукання не є характерним. Найчастіше перформативні дієслова використовуються для передачі прохання (*прошу*), благання (*благаю*), пропозиції (*пропоную*).

Проаналізовані численні випадки свідчать, що контекстуальними показниками функції вимоги є прислівники – інтенсифікатори дії (*негайно, зараз* (же) і т. п.), які актуалізують її. Разом з тим, вони виявляють ознаку залежності адресата від мовця, вказують на спонукання, виражене в категоричній формі. Наприклад:

а) *Зніми зараз же... Оце все.*

У Наталки підскочили брови.

– *Мамо, що з тобою?*

– *Зніми... к-кажу. Негайно!* (Н. Ковалик).

б) *Знов викриком допитувач різав слух:*

– *Кажи зараз! Бо тут тобі кінець* (В. Барка).

Слід однак зауважити, що це твердження є справедливим за тієї умови, коли у висловленні немає показників, які б указували на вираження ним іншої функції спонукальності. Так, у висловленні “*Благаю тебе, припини негайно*” перформативне дієслово *благаю* виступає семантичним конкретизатором і прямо вказує на функцію благання, а прислівник-інтенсифікатор *негайно* підсилює саме цю функцію.

До контекстуальних показників функції вимоги також відносяться вставні слова і словосполучення: *кажу, тобі кажу, кому кажуть* і т. ін., частки *ну, ану*, які підсилюють спонукання до дії, роблять його більш експресивним. Найчастіше такі вставні компоненти і частки стоять після дієслова у формі 2-ї особи наказового способу: *Іван Олександрович (несамовито). Замовчи, тобі кажуть!* (Є. Плужник); – *Підписуй, ну?! Ну?.. Ну?! – але, не добившись ніякої ознаки згоди, упершись в маніакальний Андрійв погляд, вернувся й кинув лінійку на стіл* (І. Багряний).

Аналіз матеріалу свідчить, що досить часто після імперативних конструкцій, котрі виражають наказ, слідує репліки-відповіді адресата (*Єсть! Слухаю!* і т. п.), які підтверджують готовність адресата виконати наказ. Такі репліки є характерними лексичними контекстуальними показниками функції наказу. Приклади:

а) І. Брянський гукнув:

– Бінокль!

Ординарець козирнув у нього за спиною:

– Єсть, бінокль! (О. Гончар)

б) – Пильнуйте дорогу, – наказав Дорош.

– Єсть! (Григорій Тютюнник).

Як бачимо з попередніх прикладів, лексичні засоби відіграють важливу допоміжну роль у вираженні функцій категоричного спонування. А функція команди ще й відзначається тим, що для її вираження у мові традиційно склалася спеціальна фразеологія. Це такі усталені слова та фрази, як *Струнок! Вільно! Кругом! Направо! (Праворуч!), Наліво! (Ліворуч!), В шеренгу шикуйсь! Кроком руш! Розійдись! Бігом! На зарядку! Підйом! Не відставати! Вперед! Назад! За мною! До бою! Вогонь! В атаку! По місцях! Лягай! Зарядити зброю! Перевірити приціл! Відбій! Руки вгору!* тощо.

Наведені приклади команд свідчать, що переважна більшість з них виражається еліптичними реченнями. Це пояснюється тим, що для більшості ситуацій команд характерний дефіцит часу і лаконізм імперативних речень виправдовується своєчасним виконанням каузованої дії.

Для ситуацій наказу дуже характерне вживання речень із простим головним інфінітивним членом без частки **би(б)**. І хоча інфінітивні речення нерідко використовуються й для передачі функції пропозиції, можна спостерігати таку закономірну відмінність: функція пропозиції виражається в основному питальними конструкціями з інфінітивом, а функція наказу – окличними інфінітивними реченнями.

Порівняймо:

Наказ:

– *Мовчати!* – строго наказав лейтенант (М. Нечай).

Пропозиція:

– *Я хазяйка тут, – нарешті пояснила жінка. – Молока трохи налити?* (В. Підмогильний).

Що ж до використання речень з простим головним інфінітивним членом без частки **би(б)** для вираження інших функцій поля спонукальності то у досліджуваних текстах траплялися лише поодинокі випадки, коли інфінітив виражав запрошення (– *Антоне*

Степановичу, вечеряти! (Л. Пономаренко) і прохання *(Оленка при-тулилася до матері: Істи!..* (В. Барка). Отже, з усього сказаного можна зробити висновок, що окличні інфінітивні речення без частки **би(б)** є важливим синтаксичним засобом лінгвістичного контексту, який сприяє розмежуванню наказу з іншими функціями ФСП спонукальності.

Як відомо, функціональними синонімами конструкцій з формами 2-ї особи наказового способу, що є ядерними конститuentами ФСП спонукальності, можуть виступати форми дійсного способу. Серед індикативних форм для вираження функції наказу найчастіше вживаються прості форми 2-ї особи однини та множини майбутнього часу. Аналіз контекстуальних засобів вираження категоричного спонукання свідчить, що ці форми досить послідовно використовуються для передачі розпорядження. Тут помічається досить часте паралельне вживання форм індикатива та імператива. Наприклад: – *От що. Набери вівса в цеберку в коморі. Та даси коням начальника міліції. Та ключ візьми, замкнеш клуню. Не давала ж іще? – Ви ж не казали нічого* (А. Головка).

Як уже зазначалося, до засобів лінгвістичного контексту належить інтонація. Супроводжуючи спонукальні речення, в яких спонукання до дії виражене морфолого-синтаксичними (конструкції з формами умовного та дійсного способів) або конструктивно-синтаксичними (інфінітивні, еліптичні речення) засобами, інтонація певною мірою сприяє диференціації типів спонукальних ситуацій (категоричне, пом'якшене, нейтральне спонукання) і функцій спонукальності. А в деяких випадках інтонація відіграє виняткову роль: вона стає конструктивним засобом, який визначає основну модальність речення, дозволяє ідентифікувати його як спонукальне, а не як висловлення іншого комунікативного типу. Особливо важливу роль відіграє інтонація в оформленні спонукальних інфінітивних, еліптичних та вигуківих речень. В усному мовленні завдяки відповідній інтонації неважко правильно визначити відтінок спонукальності. Писемне мовлення майже позбавлене такого вагомого чинника, як інтонація, за винятком окличної та питальної інтонації, позначеної спеціальними знаками. Тому при аналізі засобів комунікативного контексту на матеріалі текстів художньої літератури такий показ-

ник, як інтонація, може бути врахований лише в деяких висловленнях.

Істотним для розуміння змісту висловлення та визначення його експресивності є паралінгвістичний контекст, який утворюється паралінгвістичними засобами. До них належать міміка, жестикуляція, рухи тіла, некодифікована фонація (сміх, шепіт, крик тощо) і т. ін. Аналізуючи письмове мовлення, ми маємо єдину очевидність – вербальний контекст (лінгвістичний контекст у вузькому його трактуванні). Інші контексти, як правило, виводяться нами аналітичним шляхом і допускають варіативність тлумачень [7:98].

У художній літературі джерелом контекстуальної інформації є текст, який оточує дане висловлення. З нього ми й отримуємо необхідну інформацію про засоби паралінгвістичного контексту. Це можна продемонструвати на конкретних прикладах: – *Риссю марш!* – *махнув рукою командир* (М. Стельмах); – *За мною!* – *змахнув пістолетом Антипо, кидаючись уперед, у темряву* (В. Малець); – *Встать! Струнко!* – *гаркнув десь при вході знадвору Гладун, і всі, хто був у цей момент на КП, поскоплювались і, виструнчившись, звернули погляди до входу* (О. Гончар).

У наведених прикладах виділені нами вирази є тими паралінгвістичними засобами, які істотно доповнюють основні, лінгвістичні засоби у вираженні функції наказу.

Спонукальні конструкції аналізуються нами як форми мовленнєвого спілкування і, значить, розглядаються в рамках мовленнєвої ситуації з урахуванням ряду екстралінгвістичних чинників. Важливим є визначення ролі ситуації в спонукальному спілкуванні, бо однією з істотних характеристик акту спонукування є його ситуативність. Тому має рацію В. Я. Миркін, пропонуючи вживати поняття ситуації в обмеженому сенсі, як частину комунікативного контексту. Джерелом тієї контекстуальної інформації, яка за своїм змістом є ситуативною, значною мірою є текст, що оточує висловлення. У тексті часто міститься словесний опис тієї мовленнєвої ситуації, в якій здійснюється дане висловлення і яка є істотною для розуміння смислу цього висловлення [3:118].

Аналіз ситуативного контексту, на наш погляд, слід починати із з'ясування типу ситуації, в якій відбувається мовлення. Це можуть бути, наприклад, громадські інституції (суд, лікарня, військо-

ва частина і т. д.), приватні інституції (сім'я) тощо. Потім вивчаємо відношення між учасниками комунікативного акту. Відношення між мовцем і адресатом включають два типи. Перший тип – відношення, у яких відображується соціальна взаємодія комунікантів; ці відношення пов'язані з суспільними умовами життя індивіда, його соціальним статусом. Вони, і собі, містять два різновиди: а) відношення соціальної субординації, які відбиваються в таких ознаках ситуації спонукання, як ‘залежність адресата від мовця (адресанта спонукання)’, ‘залежність мовця від адресата’, ‘взаємна незалежність комунікантів’; б) відношення соціального контакту, що визначають характер міжособистісного спілкування (офіційне, неофіційне, дружнє, фамільярне і т. д.). Другий тип – відношення, які характеризують насамперед мовленнєву поведінку самого мовця, вони пов'язані з проявом емоційної сфери психіки людини, її чуття, настрою, стану [8:32-33]. Так, якщо старший за званням військовий звертається до молодшого за званням із проханням дати телеграму на пошті, то це, звичайно, наказ. Ця ж сама фраза в устах підлеглого не може звучати як наказ, а тільки як прохання.

Окрім соціальних відношень, слід враховувати ще й конвенціональні настанови (правила, закони, принципи, норми, моральні цінності), котрі визначають, які дії асоціюються з конкретними функціями [6:24]. Під функціями в даному випадку розуміється більш чи менш фіксований набір властивостей і відношень (напр. рід занять: суддя, білетний контролер, а також відношення типу хазяїн і гість тощо) [6:30]. Так, функція батьків конвенціонально дозволяє їм звертатися до дитини з вимогою йти спати, тоді як функція дитини конвенціонально не дозволяє їй робити це ж щодо батьків.

Продемонструємо на конкретних прикладах, як засоби ситуативного контексту сприяють визначенню функції спонукальності.

1. Уривок з роману “Людина і зброя” О. Гончара:

– *Паразит! Хануга!*

– *Наші в боях умирають, а він наживається!*

– *Зарплату чийось присвоїв, не інакше!*

І знову чулося на весь перон оте соковите: лась! лась! А винуватець тільки по-риб'ячому стріпувався від кожного ляпаса і щораз дужче вирячував очі.

Надбіг міліціонер, високий, з підтягнутим животом, і власник чемодана шарпнувся відразу апелювати до нього. Однак вивалені з чемодана папуші грошей, до яких так ще ніхто й не торкався, промовляли самі за себе, і міліціонерові неважко було зрозуміти, що за суб'єкт стоїть перед ним.

– Ваші документи!

За контекстом визначаємо, що в цьому уривку твору зображена публічна ситуація на залізничному вокзалі. Мовець – міліціонер, адресат – власник валізи з великою сумою банкнот. Згідно з конвенціональними настановами в даному разі міліціонер має право вимагати пред'явити документи, а громадянин зобов'язаний підкоритися. Отже, в описаній ситуації висловлення *“Ваші документи!”* може бути кваліфіковане як вимога.

2. Уривок з повісті *“У глибині дощів”* М. Вінграновського.

– Любо, закривай! Нікого не буде! – лискучими губами з посудомийної крикнула, передихаючи, чоловіча біла виспана мордяга. Крикнула і сховалась.

Люба позіхнула, потягнулась, тріснули в ній кісточки, аж Люба злякалась.

– Це наш директор. Треба слухатись, – сухо глянули на мене ожині Любині очі.

Я вийшов з чайної.

Тип ситуації: інституційна. Місце спілкування – чайна. Відношення між учасниками комунікативного акту – субординаційні (мовець – директор, адресат – продавець). Таким чином, неважко визначити ситуацію наказу.

Під контекстом культури ми розуміємо певний обсяг знань як мовних, так і фактичного характеру, спільних більшою чи меншою мірою для учасників спілкування. *“Психологічний контекст передбачає взаємне знання співрозмовниками реалій одне одного, знання, засноване на спільному минулому досвіді”* [7:96].

Як ми вже зазначали, в художньому творі ключ до визначення функції спонукальності дає текст, який оточує аналізоване нами спонукальне висловлення. Він називає учасників комунікативного акту, дає характеристику ситуативного контексту і відношень між учасниками спілкування, позначає психологічний стан комунікантів, їхні дії і т. д.

Проілюструємо на прикладі повного аналізу комунікативного контексту забезпечення ним передачі і сприйняття смислу висловлення.

Уривок з роману “Його сім’я” А. Дімарова:

Але дружина не хотіла поступатися. Вскочивши за ним до кімнати, знову заступила йому дорогу і закричала:

– А-а-а! Бий! Бий!

– Замовкни! – несамовито крикнув Яків. Від різкого і високого голосу в нього аж заляцало у вухах.

І тоді він ударив її.

Лінгвістичний контекст: висловлення “Замовкни!”, виражене односкладним спонукальним реченням з головним членом у формі 2-ї особи наказового способу дієслова і вимовлене з окличною інтонацією.

Паралінгвістичний контекст: чоловік “несамовито крикнув”, “різким голосом” і “ударив дружину”.

Ситуативний: тип ситуації – неформальна, міжособистісна. Місце спілкування – квартира. Відношення між учасниками акту спілкування – сімейні. Під час сварки дружина не хоче поступатися чоловікові, чинить опір.

Контекст культури в аналізованому уривку не увиразнений.

Психологічний контекст: усвідомлення учасниками спілкування напруженості сімейних стосунків (вони розлучаються).

Усі ці разом взяті засоби комунікативного контексту яскраво вказують, що висловлення “Замовкни!” виражає функцію вимоги.

Аналіз комунікативного контексту у вираженні ФСП спонукальності особливо важливий у тих випадках, коли спонукування до дії передається мовними засобами, які перебувають на периферії апелятивної семантики. Це висловлення з дієслівними формами, транспонованими у сферу імператива (речення з формами умовного способу, дійсного способу, інфінітива), висловлення, які взагалі не містять дієслова (еліптичні речення з нульовим присудком, нечленовані вигуківі речення). Без врахування комунікативного контексту в таких випадках важко визначити наявність спонукування.

1. Амосова Н. Н. Слово и контекст // Ученые зап. Ленингр. ун-та. – Л., 1958. – Серия филол. наук. – № 243, вып. 42.
2. Андреева И. С. К вопросу о функционировании форм повелительного наклонения в современном русском языке // Функциональный анализ грамматических категорий: Сб. науч. тр. – Л.: ЛГПИ, 1973.
3. Бондарко А. В. Грамматическое значение и смысл. – Л., 1978.
4. Бондарко А. В. О некоторых аспектах функционального анализа грамматических явлений // Функциональный анализ грамматических категорий: Сб. науч. тр. – Л.: ЛГПИ, 1973.
5. Войцеховский П. Н. Сопоставительное исследование интонации разновидностей приказа (на материале английского, русского и украинского языков): Дис. ... канд. филол. наук. – Одесса, 1988.
6. Дейк ван Т. А. Язык. Познание. Коммуникация. – М., 1989.
7. Мыркин В. Я. Типы контекстов. Коммуникативный контекст // Филологические науки. – 1978. – № 1.
8. Поройкова Н. И. К характеристике семантической структуры ситуации побуждения // Функциональный анализ грамматических аспектов высказывания. – Л., 1985.
9. Словник української мови: В 11 т. – К., 1977. – Т. 8.
10. Храковский В. С., Володин А. П. Семантика и типология императива. Русский императив. – Л., 1986.

Н. С. Вербич

Інтонаційні особливості речень з однорідними членами за даними перцептивного аналізу

Перцептивний аналіз інтонаційних характеристик є важливим і складним елементом у визначенні структурно-організуючих і логіко-сміслових компонентів висловлення. Для аналізу усного мовлення на перцептивному рівні принциповим є встановлення таких моментів усного тексту: 1)членування мовленнєвого потоку; 2)визначення місця пауз і їх характеру; 3)зазначення тональних змін; 4)встановлення інтонаційного виділення логічно та комунікативно вагомих слів і словосполучень.

Мета аудиторського аналізу текстів публічних виступів у даному випадку – визначення функціонального навантаження тонального та темпорального компонентів інтонації. Матеріалом аналізу стали речення з однорідними членами, вибрані з текстів усних виступів, виголошених 10 промовцями на зборах, мітингах, лекціях і под. Ці речення були записані у лабораторних умовах у